

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

צו

שבת הגדול

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ג

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה
שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

נדפס בקשר עם יום הבהיר

י"א ניסן

יום הולדת

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו

מלך המשיח

עזרנו בשם השם עושה שמים וארץ

יה"ר שבקרוב ממש נזכה להתגלות מלכותו לעין כל

ויוליכינו קוממיות לארצינו נאו ממש

יהי אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הגדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט נעונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ראיות שגם הרמב"ם סובר כלל זה, שבמקום שהתורה כותבת בפירוש להיתר אין החכמים יכולים לאסור, ומדוע אם כן, סובר כאן הרמב"ם שמדרבנן צריך להקטיר עד הצות, שהרי נאמר בתורה בפירוש שזמנה כל הלילה?

ב. על הפסוק "ואם האכל יאכל" אומרת

הגמרא⁷: "בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחת אכילת אדם (שהכהנים אוכלים את חלקם בקרבן) ואחת אכילת מזבח" (ההקטרה על גבי המזבח), והגמרא לומדת מכאן ומדמה אכילה אחת לחברתה.

גם באכילת כהנים ישנה המצוה, שיאכלו את חלקם "ביום קרבנו"⁸, בו ביום ולא להותיר למחר, ויש בזה שני ענינים: א) מצות עשה של אכילת הזבח, וכמו בכל מצוה גם על אכילת הזבח תיקנו ברכה מיוחדת⁹. ב) אכילתם בו ביום מונעת עבירה של "נותר".

ההבדל בין שני הענינים הוא: מצות אכילת הזבח דורשת כמה תנאים (למשחה, לגדולה¹⁰, אינו חי¹¹), ואם חסר אחד מהתנאים אין מקיימים את המצוה. מה שאין כן לגבי זירות מנותר, אין כל נפקא מינה באיזה אופן אוכלים, ובלבד שעל ידי האכילה לא ישאר מהקרבן נותר¹¹.

כשם ששני הענינים מצויים באכילת כהנים, כך, יש לומר, מצויים הם גם באכילת מזבח. על ידי זה שמקטירים את החלבים ואברים על המזבח ביום ההקרבה, מתהווים

א. על הפסוק "ואת תורת העולה גו' כל הלילה", אומר רש"י: "בא ללמד על הקטר חלבים ואברים שיהא כשר כל הלילה". יש להשתדל להקטיר הכל ביום; זהו ה"בשעתה" שלהם¹. אבל להקטיר את החלבים ואברים אפשר גם בלילה, אם נעשו מביום העבודות הקודמות המתירות את הקרבן.

כך הוא הדין מדאורייתא. ישנן כמה מצוות שמן התורה מותרים להעשות כל הלילה, "עד שיעלה עמוד השחר", אבל כדי "להרחיק את האדם מן העבירה" גזרו חכמים שיעשו אותם רק עד הצות הלילה². בהקטר חלבים ואברים – ישנה מחלוקת של רש"י והרמב"ם האם גזרו חכמים גם בזה. הרמב"ם³ סובר שגם כאן גזרו, כמו בשאר מצוות שמדאורייתא אפשר לעשותם עד שיעלה עמוד השחר, ורש"י² סובר שבהקטר חלבים ואברים לא גזרו חכמים לעשותם רק עד הצות הלילה.

אחד הטעמים שיש לומר על כך, שלשיטת רש"י יש הבדל בין הקטר חלבים ואברים לבין שאר מצוות: ישנו כלל (לדעת כמה פוסקים), שדבר שכתוב מפורש בתורה שהוא מותר, אין ביד חכמים לאסור⁴, וכיון שהקטר חלבים ואברים שהוא כשר כל הלילה נאמר בפירוש בתורה – "כל הלילה עד הבוקר"; ו"לא ילין חלב חגי עד בוקר"⁵ – לכן לא גזרו כאן חכמים.

אבל לפי זה צ"ע שיטת הרמב"ם שחכמים גזרו, שהרי – לדעת כמה אחרונים⁶ – ישנן

(1) מנחות עב, א. רמב"ם הל' מעה"ק פ"ד, ה"ג.

(2) רפ"ק דבריכות.

(3) שם פ"ד, ה"ב. הל' תמידין ומוספין פ"א, ה"ו.

(4) ט"ז או"ח סו"ס תקפ"ח (במצוה). יו"ד ר"ס קי"ז

(בדבר הרשות). וראה שדי חמד כללים מערכת יו"ד כלל

זיכנו. דרכי תשובה יו"ד סקי"ז סקי"ד. וש"נ. ולכאורה

רבינו הוקן (בשו"ע שלו או"ח סתקפ"ח ס"ד) לא סבירא לי'

כלל זה (אפילו במצוה). ועצ"ע.

(5) שמות כג, יח. וה"ה לשאר אימורין ולשאר קרבנות

(הנוק מצ' צ').

(6) ראה שר"ח שם כלל יז.

(7) זבחים יג, ב וש"נ.

(8) ויקרא ז, טו. רמב"ם הל' מעה"ק פ"ד, ה"ז.

(9) משנה ותוספתא סוף פסחים.

(10) במדבר יח, ח. זבחים צא, א. וראה שו"ת חכם צבי

ס' סב החיוב גמור הוא.

(11) ובוה יובנו דברי התוס' (ד"ה חטא בשבת, מנחות

מה, א) שאכילת חי אינה זכות ואין לחטוא בכך אף

שאפשר גם לאכול חי (כמו שמוכיח בתוס' שם מפ' שתי

הלחם (צט, ב)) – לפי שבאוכל חי מונע רק האיסור דנותר,

אבל אינו מקיים המצוה, ולכן אי"ז זכות.

מנגד לבנ"י, עד שהנצחון הביא לכך, שהשונא ישחרר, באופן טוב, חלק משבויי-המלחמה וכו', כמדובר בפרטיות לפנ"ז.

ובודאי ימשיך הקב"ה להראות נסים ונפלאות, עד – ועיקר – "אראנו נפלאות" בגאולה האמיתית והשלימה,

שהמלחמות באותו חלק בעולם ("מלך פרס" עם "מלך ארם") הן מהסימנים שמיד באה הגאולה ע"י משיח צדקנו, כדאיתא בילקוט שמעוני¹, ובלשונו, ש"בני אל תתיראו. . הגיע זמן גאולתכם", ו"מלך המשיח עומד על גג ביהמ"ק והוא משמיע להם לישראל ואומר, ענוים הגיע זמן גאולתכם!"

שני דברים: א) העבודה של הקטרת חלבים ואברים על המזבח – הענין החיובי באכילת המזבח. ב) על ידי זה נמנע שלא יהא נותר, שלא יעברו על הלא תעשה "ולא ילין חלב חגי עד בוקר".

ויש לומר, שזהו גם טעם הדבר שלכתחילה יש להקטיר את החלבים והאברים ביום דוקא ולא בלילה (אף שבדרך כלל אין אנו מחלקים בדאורייתא בין לכתחילה לבדיעבד)¹²: עבודת הקטרת החלבים והאברים, כמו כל עבודות המקדש, צריכה להעשות ביום דוקא, ואילו מה שאמרה תורה שאפשר להקטיר גם "כל הלילה עד הבקר", אין זה אלא בנוגע לפרט השני, לגבי מניעת הלאו של נותר. לכן צריך לכתחילה לעשות את עבודת ההקטרה ביום, אלא שאם לא עשו זאת ביום, וזמן עבודת ההקטרה, החלק החיובי שבו, עבר – יש להקטיר במשך הלילה, כדי לא לעבור על הלאו של נותר.

וזוה אפשר לתרץ את דעת הרמב"ם האמורה לעיל: לפי הרמב"ם (משא"כ להט"ז וכו') הכלל של "אין כח ביד חכמים לאסור דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר", הוא רק היכן שמדובר אודות מצוה, שהתורה אומרת בפירוש שיעשו את המצוה, ואז אין חכמים יכולים לעקור שלא יעשוה; מה שאין כן במקום שהתורה רק התירה ואמרה שמוותר לעשותו במשך כל הלילה, אבל אין בזה מצות עשה, כאן שייכת גזירת חכמים, לעשותו עד חצות.

ג. יודעים דברי הרמב"ם¹³, כי קרבן של בהמה מכפר על חטא האדם, משום שהאדם המקריב היה צריך לחשוב ולהרגיש בעצמו כאילו כל הנעשה לבהמה באמת היה צריך לעשות עמו, אלא שהקב"ה בחסדיו, המירו

בהמה. מזה מובן, שכל פרטי הקרבן, – כולל עבודת הקטר חלבים ואברים – קיימים בעבודת האדם.

חלב מורה על תענוג¹⁴. וההוראה על כך היא – "כל חלב להוי"ם¹⁵. אדם מישראל צריך להקדיש את התענוג וההנאה שלו להקב"ה.

עלול אדם לחשוב, שהדרישה ממנו להקדיש את התענוג שלו להקב"ה, הוא דוקא בדברי הרשות, שעשיותיו שלו עצמו יהיו באופן "כאילו כפאו כו"¹⁶, שאין לו בהם תענוג; אבל בעניני קדושה, בקיום המצוות – למה לא יהא לו תענוג בקדושה? ואדרבה.

על זה באה ההוראה מהקטרת חלבים בקרבנות, שהדין בה הוא, שאף שאכילה של קרבנות היא מצוה כנ"ל, מכל מקום, אסור לאכול עד שלא הבטיחו תחילה את הקטרת החלב על המזבח. וכך הוא בעבודת האדם: מתי יכול להיות בטוח שקיים את המצוה כראוי, כאשר מסר תחילה את התענוג (גם של המצוה) להקב"ה. אבל אם עדיין לא הקטיר במצוה זו את החלב, את התענוג, הרי יתכן שאינו מקיים את המצוה משום ציווי השולחן ערוך, כי אם מצד התענוג שיש לו בזה.

נכון, אמנם, שצריך לקיים מצוה בחיות ובהתלהבות; יש לקיים את המצוה לא מצד ההכרח כי אם משום אהבת ה', ולפיכך צריכה היא שתהיה מתוך תענוג גדול, מכך שזכה למלאות רצון בוראו. אבל צריך הוא להיות בטוח שהתענוג הוא מזה שממלא את רצון הבורא, ולא משום ענינים צדדיים.

ד. על פי זה יובן גם, מה שעיקר הקטרת חלבים הוא ביום דוקא, כאמור. והאפשרות להקטיר חלבים גם בלילה אינה אלא כדי להשלים, באם לא נעשתה מבעוד יום.

יום מורה על גילוי אור, בעבודת האדם הוא

12) ראה בזה: לקח טוב להר"י ענגעל כלל ה'. אתון דאורייתא כלל יב. דרכי שלום אות ב', ע"א (נדפס בשד"ח הוצאת קה"ת ע' 4258).

13) ויקרא א, ט. בחיי שם. של"ה חלק תושב"כ פ' ויקרא (שלו, ב).

14) ראה גיטין נו, ב. ובלקו"ש ח"ג פ' ויקרא. 15) ויקרא ג, טו. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 151. 16) ראה תו"א מג"א (צג, ג): וכ"ש בש"ד.

הוספה

בשורת הגאולה

יח.

האמור לעיל איז נאָכמער בהדגשה געפינענדיק זיך אין חודש ניסן פון היינטיקן יאָר "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", און ווי גערעדט (אויך אין די מכתבים כלליים) וועגן די נסים ונפלאות וועלכע האָבן פאַסירט דעם יאָר (נאָענט צו דעם היינטיקן פורים), אַז ס'איז בטל געוואָרן אַ מנגד צו אידן, ביז אַז דער נצחון האָט געבראַכט דערצו, אַז דער שונא זאָל באַפרייען, אין אַ גוטן אופן, אַ טייל פון די מלחמה־געפאַנגענע וכו', ווי גערעדט אויספירלעך פריער.

און זיכער וועט דער אויבערשטער ממשיך זיין ווייזן נסים ונפלאות, ביז – ועיקר – „אראנו נפלאות“ בגאולה האמיתית והשלימה, וואָס די מלחמות אין יענעם טייל וועלט („מלך פרס“ מיט „מלך ארם“) זיינען פון די סימנים אַז אַט קומט די גאולה ע"י משיח צדקנו, ווי עס שטייט אין ילקוט שמעוני¹, און ווי ער זאָגט דאָרט, אַז „בני אל תתיראו . . . הגיע זמן גאולתכם“, און „מלך המשיח עומד על גג ביהמ"ק והוא משמיע להם לישראל ואומר, ענוים הגיע זמן גאולתכם!“

(משיחות ש"פ צו, שבת הגדול, ח' ניסן תנש"א)

(1) ישע"י רמז תצט.

האמור לעיל הוא בהדגשה יתירה כשנמצאים בחודש ניסן דשנה זו "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", וכמדובר (גם במכתבים כלליים) ע"ד הנסים והנפלאות שקרו בשנה זו (בסמיכות לחג הפורים), שהתבטל

של הקב"ה, אלא אפילו בדברי הרשות הוא חש את האלקות שבדברים הגשמיים, עד שבדברי הרשות עצמם, הוא עובד את הקב"ה – "בכל דרכיך דעהו"²⁰ (עד לדוגמת אכילת הצדיקים שאינה עבודת "בירורים", כי אם "צדיק אוכל לשובע נפשו")²¹; "לילה" מורה על מצב האדם כאשר אינו מאיר בו כל גילוי אור, ואינו מרגיש אלקות בנפשו, ובמילא לא זו בלבד שזוקק למלחמה תמידית כשהוא עוסק בדברי הרשות שיהיו לשם שמים²² ולא למלאות תאות נפשו, כי אם גם כשעוסק בתורה ומצוות – מאחר שהתורה מתלבשת בשכל אנושי ומצוות בדברים גשמיים ובכחות נפשו הבהמית – עליו להתייגע שלימוד התורה שלו יהיה לשמה ולא משום השכל שבה; ועל דרך זה – בקיום המצוות.

ובשתי הדרגות – בין ביום ובין בלילה – ישנו הענין של הקטר חלבים, מסירת התענוג להקב"ה. אבל בהבדל: אלו שהם בבחינת "יום" נעשה אצלם כל תענוגם – לא רק בתורה ומצוות אלא אפילו בדברי הרשות – מצוה וקדושה; "בכל דרכיך דעהו". מה שאין כן אלו שהם בבחינת "לילה", הרי בגלל ההסתר של נפש הבהמית, אינם יכולים להביא עצמם באמת לאמיתו, לכך שכל תענוגם יהיה תענוג אלוקי. אלא שעבודתם היא לשבר את עצמם שלא ישתקעו בתאוות ובמותרות ושכל דבר לא תהיה כוונתם לשם הדבר עצמו – אלא לשם שמים. תוכן הקטר חלבים לגביהם הוא ענין של שלילה, למנוע עצמם מתענוג בדברים המותרים, שכן "מן ההיתר יסיתנו לאיסור" ח"ו. גם בנוגע ללימוד התורה, כיון שלא הגיעו למדרגה של לימוד

הזמן שהוא עוסק בתורה ומצוות – נר מצוה ותורה אור; לילה הוא חושך – הוא הזמן בו אינו עוסק בתורה ומצוות אלא בדברי הרשות. וזוהי ההוראה, שההדגשה על הקטר חלבים צריכה להיות, בעיקר, ביום דוקא. לגבי דברי הרשות פשוט הדבר, שאין צריך להיות בזה תענוג וצריך לעשותו רק לשם שמים. אבל בענינים של תורה ומצוות, עלול אדם לחשוב לעצמו שכיון שהוא עוסק בקדושה, הרי בכל אופן שיהיה טוב הוא, ובלבד שילמד תורה ויקיים מצוות, "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות וכו' שלא לשמה כו"¹⁷. צריך אפוא להזהיר, כי גם כאן יש להקטיר את החלבים: כשהוא מחדש חידוש בתורה ויש לו בזה תענוג גדול, צריך לפעול בעצמו שיתנו להקב"ה. כל שכן אם רואה שחידושו אינו מתאים עם דברי הראשונים ואחרונים שנתקבלו בתפוצות ישראל¹⁸, עליו למסור ולשרוף את ה"חלב"; שישאף לכוין הלכה לאמיתתה, ולא שירצה לחדש ובלבד כדי להוכיח את גודל כוחו בהשכלה.

על דרך מה שאומר רבינו יונה¹⁹ בטעם שאשם תלוי מחירו גדול מחטאת, כי במקום שבו עלולים לטעות, יש צורך בזהירות יתרה.

ה. את ההפרש בין יום ולילה אפשר לבאר גם באופן אחר ובעומק יותר, שלפיו יובן גם מדוע ההקטרה ביום היא מצוה חיובית וההקטרה בלילה היא לשם המנועות מאיסור נותר:

יום ולילה מציינים (לא רק את הדברים שבהם עוסק האדם, עניני תורה ומצוה או דברי הרשות, אלא גם) את החילוקים במצב האדם בעצמו: "יום" מורה על מצב האדם, כשמאיר גילוי אור בנפשו. לא רק שמבין ומשיג שהתורה ומצוותיה הם חכמתו ורצונו

(20) משלי ג, ו. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 161.

(21) משלי יג, כה. וראה לקו"ש שם ע' 49.

(22) שהעבודה ד"לשם שמים" שהגשמי עצמו אינו קדוש, ורק שהוא לשם שמים אפשר גם כשהוא במצב של לילה, משא"כ העבודה של "בכל דרכיך דעהו" היא "ביום" דוקא.

(17) פסחים ג, ב וש"נ. להעיר מהל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג ובקו"א שם.

(18) ראה הל' ת"ת לאדה"ז רפ"ב: בכלל משנה יחשבו.

(19) ברכות א, ב ד"ה והא דאמרינן. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 201.

עבודת הבינונים על עבודת הצדיקים²³.

וזהו המרומז בכתוב: "ולא ילין חלב חגי עד בוקר", שעבודה זו של "ולא ילין", שלילה, שלילת האיסור על ידי עבודת הבירורים ואתכפיא, תביא לידי – עד בוקר, ל"בוקר אור", לזמן שבו "לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם גו' והיה לך הוי' לאור עולם"²⁴, וכידוע שבירור הגוף, של נפש הבהמית ושל עולם הזה²⁵, דוקא זה יביא את ה"בוקר", גילוי הגאולה העתידה על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

(משיחת י"ט כסלו תשי"א)

23 ראה תניא פכ"ז.

24 ישעי' ס, יט.

25 ראה תניא פל"ז.

שבת הגדול

תמיד השבת שלפני סוכות, כי בשנים רבות הקביעות היא כך שיש שבת נוספת בין שבת שובה לסוכות. והיה מקום לכאורה לקבוע את הדרשה בשבת הקרובה ביותר לסוכות, ובפרט לדעת רבנו הזקן שאינו מרמז על הל' יוהכ"פ כנ"ל. מדוע נקבע המנהג שהחכם ידרוש בהלכות סוכות דוקא בשבת שובה – גם בשנים שיש שבת נוספת לפני סוכות?

כן צריך להבין: כשאדמו"ר הזקן מבאר את תוכן הדרשות בשבת שקודם פסח ושבת שובה, הוא מדייק בלשונו הזהב: "והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד² להם המעשה אשר יעשון" – מדוע הוא מחלק אותם לשני חלקים שונים? אלו הם "דרכי ה'" שצריך לדרוש ולהורות בה נוסף על לימוד "המעשה אשר יעשון"?

2 הלשון במג"א הוא ללמד (בלא וא"ו), דיש לפרש שבוה מבאר מ"ש קודם "להורות דרכי ה'"; לשון רבנו הזקן הוא וללמד (בתוס' וא"ו), דמוכח מזה, שדרכי ה' והמעשה אשר יעשון, הם ב' ענינים.

התורה לשמה ממש, יש להם להשמר שלא להתדיר את שכלם האנושי בתורה (אלא לחפש את אמיתית הכוונה), כי שכל אנושי עלול להטעות עד לגילוי פנים בתורה שלא כהלכה – וזה הרי בעיקר ענין של שלילה. ועד"ו – בקיום המצוות.

1. אף על פי כן ישנה מעלה בעבודת האתכפיא של שבירת הרע, על עבודת הצדיקים. כשם שעבודת הנשמה למטה, בבירור הגוף ונפש הבהמית – היא למעלה מעבודת הנשמה כפי שהיתה למעלה קודם ירידתה, אף ששם השיגה השגות נעלות כו'; כך גם בנשמות למטה עצמם, ישנה מעלה בעבודה של תיקון הגוף ונפש הבהמית, אתכפיא,

א. בסימן הראשון של הלכות פסח, בשולחן ערוך שלו כותב אדמו"ר הזקן: "נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו אם אינו ערב פסח והלכות ההג דורש בשבת שובה". מקור מנהג זה הוא ב"מנהגי מהרי"ל", ומובא גם בב"ח ובמגן אברהם. אבל לשון אדמו"ר הזקן שונה מלשון המגן אברהם: הלשון במגן אברהם הוא: "ומהרי"ל ה' דורש גם הלכות חג בשבת שובה". בתיבת "גם" הוא מרמז! שנוסף על הלכות יו"כ שצריך לדרוש בשבת שובה, צריך לדרוש גם הלכות החג, ואדמו"ר הזקן משמיט את תיבת "גם" שרומז על הלכות יו"כ, ומביא רק הל' החג. וצריך להבין: מדוע משמיט אדמו"ר הזקן את ההלכה שיש לדרוש גם בהלכות יו"כ?

גם צריך להבין: שבת שובה הרי אינה

1) מהצית השקל שם.

לזכות

כ"ק אדונו מורנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונו מורנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד

הרי אפשר לטעון: ומה משנה אם עושה את המצוות בלי חיות, לצאת ידי חובתו, והרי הוא מקיים את המצוות בפועל? ואף שהן "כגוף בלא נשמה" – חסרה אמנם הנשמה, אבל כיון שיש לו את גוף המצוות – הרי ישנו העיקר. והתשובה לכך:

כאשר מצוה נעשית ללא חיות – רק כדי לצאת ידי חובתו, או מתוך הרגל באופן של "מצות אנשים מלומדה" – נוגע הדבר, סוף כל סוף, גם לעשיית המצוה בפועל. כי בנוסף לזה שהמצוה נעשית או ללא הידורים⁷ – כי כשעושה המצוה ללא חיות ורק כדי לצאת ידי חובתו, הרי די בכך גם כשמקיים אותה ללא הידורים – הרי מאחר שאינו מנצל את החיות לתורה ומצוות, הרי הוא מוציא את החיות לדברים אחרים, ועד לענינים של היפך התורה ומצוות. ואף שבתחילה הוא שלם עדיין במעשה המצוות, שהרי רוצה לצאת ידי חובתו, ולכן שולט הוא על מדותיו ותאוותיו ועושה את החובה המוטלת עליו, הרי לאחר מכן, כיון שהרצון והחיות שלו אינם בעניני קדושה, הוא מתחיל לחפש – "ההשחה יעור" – ומוצא "היתרים" שונים גם על דברים האסורים; ועבירה גוררת עבירה ונופל למטה יותר, שנכשל אפילו באיסורים שאינו יכול למצוא להם היתר, עד שאינו נאבק עוד במדותיו ותאוותיו השקועים בדברים האסורים.

ועל כן חייבת להיות חיות בקיום המצוות, הבאה על ידי אהבה ויראה, ולכן הם נכללים ב"דרכי הוי"ל: הם הדרכים המביאים לקיום ושלמות מעשה המצוות.

ג. ענין נוסף: גם אם עצם מעשה המצוות אינו נפגם כלל גם כשנעשות ללא חיות, הרי, כיון שהמצוה היא "כגוף בלא נשמה", אין היא

(7) שגם הידור היא מעצם ענין המצוה, כי מצות בכל פרטיהם הם רצון העליון, וברצון אין התחלקות, וההפך בין הידור לגוף המצוה הוא לענין שבר ועונש וכיו"ב (שיחת הגה"ש תרצ"ג. לקו"ד ע' 1540). וראה שו"ע אדה"ז סתפ"א סוס"א.

ויש לומר: אדמו"ר הזקן בא לרמז כאן, שבשתי השבתות – (שבת הגדול ושבת שובה) – אין דורשים רק בהלכות הפסח והלכות ההג – שאליהם כיוון בתיבות "המעשה אשר יעשו" – אלא גם בדברים שענינם עבודת האדם וקיום כל המצוות בכלל – שאליהם נתכוון ב"להורות דרכי ה'", ולכן השמיט אדמו"ר הזקן "הל' יו"כ", כי בנוגע לעיקר הל' יו"כ – אין צריך זמן מיוחד לדרוש בהם, כיון שהם נכללים בדרשות של "להורות דרכי ה'" שאומרים בשבת הגדול ובשבת שובה. כשם שלא נקבע לדרוש בשבת שלפני חג השבועות משום שב"עצרת אין בו הלכות מיוחדות שכל איסור והיתר הנוהגין בו נוהגין גם כן בפסח וסוכות"³.

ב. ענינו של דרך הוא, שבאמצעותה ניתן להגיע למקום מסויים. התכלית אינה בדרך עצמה, כי אם היא אמצעי בלבד להגיע אל המטרה אלא שבלי אמצעי אי אפשר להשיג את התכלית.

תכלית כל הבריאה היא, שבני ישראל יקיימו בעולם מצוות בפועל, – "המעשה אשר יעשו". אך כדי שהמעשה יעשה כראוי, בחיות ובנשמה – כי "מצוה בלא כוונה כגוף בלא נשמה"⁴ – יש צורך באהבת ה' ויראת ה' המחדירות חיות בקיום המצוות⁵, והם "דרכי ה'", המביאים אל התכלית של קיום מצוות בפועל.

אמנם נכון ש"המעשה הוא העיקר", ואם יכוון אדם כל כוונות המצוה ואילו את המצוה בפועל לא יקיים, הרי יעבור בכך על רצון העליון. אבל אם יקיים את המצוה בפועל, אף שיחסרו לו כוונותיה, הוא יקיים את עיקר המצוה וימלא את רצון העליון⁶ – מכל מקום צריך שקיום המצוה יהיה בחיות, דבר שיתכן רק על ידי אהבה ויראה.

(3) שו"ע אדה"ז סתפ"א ס"ב.
(4) ראה ל"ת להאר"ז ר"פ עקב. ש"ה מסכת תמיד (5) ראה תניא פ"ד ושם. קונטרס העבודה פ"ב ע' 15.
(6) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 151.

כפי הכוונה. כוונת רצון העליון הם שיחיו מצוות חיות.

הטעם לכך: מצוות ניתנו בכדי "לצרף בהן את הבריות"⁸, כדי שהאדם המקיים את המצוה יודרך ויתחבר עם הקב"ה. ההתקשרות של האדם עם הקב"ה חייבת להקיף את כל הכחות שלו, עד לפנימיות הנפש. ואם כן, כאשר יקיים את המצוות רק לצאת ידי חובתו, ללא חיות, הרי תיעשה או המצוה בכח המעשה בלבד – אבל רצון העליון הוא, שכל האדם בכל כחותיו יהיה קשור להקב"ה, על ידי כך שכל כחותיו יקיימו את המצוה⁹.

אלא מכיון שרצון העליון הוא שכל הכחות, רבות הכחות פנימיים, צריכים להיות קשורים אל הקב"ה – ואדרבה, הכחות הפנימיים נעלים וזכים יותר מכח המעשה – אבל בכל זאת העבודה בכחות פנימיים, אהבה ויראה, אינה ענין לעצמו, שכן התכלית של אהבה ויראה היא, להביא חיות בקיום המצוות בפועל¹⁰; כי תכלית הכוונה היא: דירה בתחתונים דוקא, הבאה על ידי כח התחתון שבאדם – מעשה המצוות בפועל. אבל שלימות הכוונה של דירה בתחתונים נשלמת – כאשר קיום המצוות הוא בכל כחותיו.

וזהו פירוש הדבר שהעבודה בכחות הפנימיים, אהבה ויראה, נקראים "דרכי הוי"ל: התכלית היא מעשה המצוות, המעשה הוא העיקר, בזה לוקחים את עצמות ומהות אין סוף ברוך הוא. אבל בכדי שהקשר עם עצמותו ית' לא יסאר בהעלם, באים "דרכי הוי"ל, העבודה הפנימית של השגה ואהבה ויראה, שהם הדרכים המקשרות (בגילוי)¹¹

(8) ב"ר רפ"ד.
(9) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 151.
(10) ראה תניא פ"מ: נק' גדפין.. תכלית האהבה היא העבודה מאהבה.
(11) כי ב"יראה" ב' ענינים: א) בדירה נמצא כל העצם

ד. בזה גם יובן לשון אדמו"ר הזקן: "דרכי הוי"ל", לשון רבים. בנוגע לקיום המצוות בפועל הוא אומר "המעשה (ולא "המעשים") אשר יעשו", לשון יחיד, ובנוגע לדרכים הוא אומר "דרכי" לשון רבים – כי מעשה המצוות, אף שישנן תרי"ג מצוות, אבל ענינם אחד הוא – שעבוד כח המעשה להקב"ה; אבל כאשר, מדובר בעבודה פנימית, ישנם חילוקי מדרגות, ובכל אדם כפי מדרגתו.

ובכלל, נחלקות הדרכים לשני סוגים (או – בנוסח אחר: הדרך משמשת לשני דברים)¹²: העלאה מלמטה למעלה והמסקנה מלמעלה למטה (מהשדה והכפר והכרך אל היכל המלך, מהיכל המלך לשדה), שזהו כללות החילוק שבין העבודה בחודש ניסן לבין העבודה בחודש תשרי: ניסן הוא המשכה ותשרי העלאה¹³, כמבואר במקום אחר.

ולכן הוא המנהג לדרוש פעמיים בשנה – שבת לפני פסח ושבת שובה, כי אז הוא זמנן של שני סוגי עבודות: שבת לפני פסח – המשכה, ושבת שובה – העלאה, ובשתי דרשות אלו נכללות כל עבודות השנה: עניני הקיץ – בדרשת שבת הגדול, ועניני החורף – שבת שובה.

(משיחת שבת שובה תשי"ט)

(וכמו בדירת האדם שנצמדותו בה הדירה) – וזה נעשה ע"י קיום המצוות במעשה דוקא. (ב) בדירה נמצא הוא בגילוי – וזה נעשה ע"י האוי"ר דוקא הנותנים חיות בהמצות.

(12) ראה באוה"ו ר"פ וישלח. ד"ה ה' יתור תרפ"ט פ"ז.
(13) ראה חז"ב (קפו, א): הודש הזה לכם כו' כסדר דאתון אביב כו' ירחא שביעאה דילי איתו מסופא דאתון. ושם (נא, ב): אתון כו' כסדרן כו' אשתכחו בחסד כו' למפרע כו' משתכחו בגבורה. – ולהעיר מלקוטי תורה להאר"ז פ' ויצא ד"ה ענין הו' כוכבי לכת: מניסן ועד אלול כו' זכרים כו' חג"ת נה"י כו' ומתשרי כו' גבורות גשמים או"ח נוקבא (וצ"ע מ"ש להיפך: בטעמי המצות פ' בא – הובא בעטרת ראש בתחלת הדרוש לעשי"ת, – בפרי עץ חיים שער ר"ה פ"ד, בשער הכוונות ענין ר"ה ד"א, בנהר שלום – בסוף ע"ח דפוס וורשא – בסופו). וראה קהלת יעקב מע' יב חדשים.